

Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi
Turkey Journal of Theological Studies
[Tiad-2017]

[Tiad], 2021, 5 (2): 637-661

**Şimdiye Kadar Bilinmeyen Bir Nasihat: Sünbül Sinan Efendi'nin
Vasiyetnâme'si**

An Unknown Advice to Sufis: Sunbul Sinan Efendi's Testament

Yunus BOZBUĞA

yunusbozbuga@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2635-4803>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received : 10.05.2021
Kabul Tarihi / Accepted : 05.08.2021
Yayın Tarihi / Published : 27.12.2021
Yayın Sezonu : Aralık
Pub Date Season : December

Atıf/Cite as: Bozbuğa, Yunus. " Şimdiye Kadar Bilinmeyen Bir Nasihat: Sünbül Sinan Efendi'nin Vasiyetnâme'si". Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi 5 / 2 (Aralık 2021): 637-661.

İntihal/Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. <http://dergipark.gov.tr/tiad>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU- İstanbul-Turkey. All rights reserved.

Şimdiye Kadar Bilinmeyen Bir Nasihat: Sünbül Sinan Efendi'nin Vasiyetnâme'si

Öz

Sünbül Sinan Efendi (ö. 936/1529), Osmanlı Devleti hükümdarlarından II. Bayezid (ö. 918/1512), I. Selim (ö. 926/1520) ve I. Süleyman (ö. 974/1566) ile Eftalzâde (ö. 908/1503), Zenbilli Ali Efendi (ö. 932/1526) ve Kemalpaşazâde (ö. 940/1534) gibi meşhur şeyhülislamların yaşadığı dönemde yaşamış ve XV. yüzyıl devlet erkanı, sûfiler ve fakihler tarafından itibar görmüş bir sûfi âlimdir. Sünbül Efendi, şeyhinin vefatı üzerine makamına geçerek irşad çalışmalarına başlamıştır. Otuz üç yıl süren şeyhlik hayatı boyunca İstanbul Fatih sınırları dâhilinde olan "Koca Mustafa Paşa Camii"nde geçirmiş ve caminin adı daha sonra "Sünbül Efendi Camii" olarak meşhur olmuştur. Bu önemine binaen çalışmamızın amacı, Sünbül Efendi'nin hayatı ve eserlerini inceleyen bugüne kadarki çalışmalarda atıf almamış *Vasiyetnâme* adlı manzum bir eserini gün yüzüne çıkarmaktır. Bu kapsamda Sünbül Efendi'nin hayatına ana hatlarıyla değinilecek, ardından *Vasiyetnâme* adlı eser latinize edilip değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Halvetiyye, Sünbülilik, Sünbül Sinan Efendi, Vasiyetnâme.

An Unknown Advice To Sufis: Sunbul Sinan Efendi's Testament

Abstract

Sunbul Sinan Efendi (d. 936/1529) lived in the period of famous rulers such as Bayezid II (d. 918-1512), Selim I (d. 926/1520), Suleyman I (d. 974/1566) and famous shaykh al-islam such as Eftalzade (d. 908/1503), Zenbilli Ali Efendi (d. 932/1526) and Kemalpaşazade (d. 940/1534). He is a sufi scholar respected by 15th century statesmen, sufis and faqih. Sunbul Efendi established the Sunbulilik order of the Halvati by taking over the position after the death of his sheikh. After that, he started work. He spent his thirty-three years as a sheikh in the "Koca Mustafa Pasha Mosque" within the borders of Istanbul Fatih. The name of this mosque later became famous as "Sunbul Efendi Mosque". Due to this importance, the purpose of our study is bring to light a poetic work called *Vasiyetname* that is thought to be his own. In this context, the life of Sunbul Efendi will be discussed in outline. Then, the work named *Vasiyetname* will be latinized and evaluated.

Keywords: Sufism, Khalwatiyya, Sunbulilik, Sunbul Sinan Efendi, *Vasiyetname*, Testament.

Giriş

Sünbül Efendi, şeyhi Cemal Halvetî'nin (ö.899/1494) vefatıyla birlikte Koca Mustafa Paşa Cami bünyesindeki tekkenin şeyhlik makamına geçtikten sonra sûfîlerin irşad ve seyr-i sülûkleriyle meşgul olmuştur. Osmanlı Devleti'nde yaşadığı dönemin devlet erkanı, ulema ve halk arasında itibar gören Sünbül Efendi, semâ, raks/devran ve cehrî zikir konularında fakihler ile ilmî olarak tartışmalara girmiştir. Tasavvuf ve fıkıh disiplinleri arasında 3/9. asırdan günümüze kadar semâ, raks/devran, cehrî zikir, rabıta, kahve, nübüvvet vb. konularda tartışmalar günümüze kadar devam etmiştir. 10/16. yüzyılının semâ, raks/devran ve cehrî zikir tartışmalarının odak noktasında olan Sünbül Efendi ise bu konuda Halvetî sûfîlerin de temel kaynak aldığı *Risâle-i tahkikiyye* adlı eseri kaleme almıştır.¹ Eser bünyesinde, Osmanlı Devleti'ndeki tartışmaların başladığı tarih olan Yavuz dönemine dikkat çeken Sünbül Efendi bizlere sûfîlere fiziksel müdahaleye kadar giden Kadızâdeliler olayına da ışık tutmaktadır. Bu kapsamda Sünbül Sinan dönemindeki sûfîlerin fakihlere karşı reddiyelerine cevap veren konumda olması ile de hem sûfî hem de âlim kişiliği ön plana çıkmaktadır. Sünbül Efendi'nin adıyla anılan Sünbülîlik ise Halvetî tarikatının İstanbul'daki ilk yerleşen tarikatı² ve en gelişmiş koludur.³ Tarikatın İstanbul'da yayılmaya başlamasıyla beraber, Koca Mustafa Paşa Cami'si de Sünbül Efendi Tekkesi adıyla ün kazanarak İstanbul'daki en eski Halvetî tekkesi olmuştur. Bu sebeple Halvetîler arasında "*Âsitâne*" olarak kabul görmüş ve ilk merkezî yapı vasfına sahip olmuştur.⁴ Âsitâne özelliği sebebiyle tarikatın

¹ Tartışmaların detayları için yapılan bazı çalışmalar: Ferhat Koca, "Osmanlı Dönemi Fıkıh-Tasavvuf İlişkisi: Fakırlar ile Sofular Mücadelesinin Tarihi Serüveni", *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi* I (2002), 25-74; İsmet Kayaoğlu, "Raks ve Devran Etrafında Tartışmalar", III. Uluslararası Mevlana Kongresi (5-6 Mayıs 2003), 291-302; Ahmet İnanır, "Osmanlı'da Semâ, Raks ve Devran Tartışmaları Bağlamında Şeyhülislâm Zenbilli Ali Cemâlî Efendi'ye İsnat Edilen '*Risâle fi Hakkı'd-Devran ve'r-Raks*'in Aidiyet Sorunu", *Usûl-İslam Araştırmaları* 14 (Temmuz-Aralık 2010), 155-178; Ahmet İnanır, "XVI. Yüzyıl Osmanlı Fakih ve Sûfîlerin Semâ, Raks ve Devran Tartışmalarında Lehte ve Aleyhte Kullandıkları Hukûki Deliller ve Değerlendirilmesi" *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/2 (2013), 237-269; Mehmet Kalaycı, "Kadızâdeliler-Halvetîler Geriliminin Odağında Bir İsim: Sünbül Sinan el-Amâsî ve er-Risâletü't-Tahkikiyye Adlı Eseri", *Uluslararası Amasya Âlimleri Sempozyumu* I (21-23 Nisan 2017), 601-611; Süleyman Pak, "Osmanlı Döneminde Semâ, Raks ve Devrânın Meşruiyeti İle İlgili Lehte ve Aleyhte Delil Olarak Gösterilen Ayetlere Yapılan Yorumlar", *İslam Medeniyet Tarihi Araştırmaları I Kültür, Müessese, Eğitim*, Ed. Muhammet Okudan (Ankara: İlâhiyât Yayınları, 2020), 9-97.

² Hür Mahmut Yücer, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf* 19. yy (İstanbul: İnsan Yayınları, 2003), 164.

³ Mehmet Baha Tanman, "Sünbül Efendi Tekkesi", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi* (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1994), 106.

⁴ Ekrem Işın, "Sünbülîlik", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi* (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1994) 7/112.

diğer kollarının meşihat atamaları, 1925 yılına kadar Sünbül Efendi Tekkesi'nin onayıyla yapılmıştır.⁵ Sünbül Efendi'nin vefatından sonra halifeleri, Sünbülüyye tarikatının İstanbul'da kökleşmesini sağlamışlardır.⁶

Sünbül Efendi'nin semâ, raks/devran ve cehrî zikir kavramlarını incelediği *Risâle-i tahkikiyye* adlı fıkıh eserini incelediğimiz yüksek lisans tezimizin⁷ literatür taraması esnasında Sünbül Efendi'nin kendisine atfedilen *Vasiyetnâme*⁸ adlı manzum risaleye ulaşılmıştır. Sünbül Efendi'nin hayatının incelendiği çalışmalarda bu esere rastlanmamıştır. Hazırlamış olduğumuz yüksek lisans tezinin mahiyeti bünyesine girmediği için makale olarak hazırlanması tarafımızdan uygun görülmüştür. Bundan dolayı makalemiz ile Sünbülîlik tarikatını ve Sünbül Efendi'nin hayatı özetle inceledikten sonra asıl çalışma olan *Vasiyetnâme* adlı eserin latinizesi yapılmış hali aktarılacaktır. Hazırlanan bu çalışma ile tasavvuf disiplini bünyesinde kaynaklarda rastlanılmayan Sünbülîliğe ve Sünbül Efendi'nin tasavvufî kimliğine hakkındaki çalışmalara katkı sağlamak hedeflenmektedir. Hayatını detaylı bir şekilde ele alan çalışmalar⁹ bulunduğu için burada sûfilere nasihat niteliğinde *Vasiyetnâme* adlı çalışmanın tahlili üzerinde durulacaktır. *Vasiyetnâme* bugüne kadar kaynaklarda hakkında bilgiye rastlanılmamış olmasıyla beraber Sünbülüyye tarikatına bağlı mutasavvıf cenahına nasihat niteliğinde değerlendirilebilecek önermeler de içermektedir.

⁵ Işın, "Sünbülîlik", 7/108.

⁶ Ekrem Işın, "Yusuf Sinan Efendi", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi (DBİA)* (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1994), 7/537-538; Mustafa Kara, *Metinlerle Osmanlılarda Tasavvuf ve Tarikatlar* (İstanbul: Sır Yayınları, 2004), 143-5.

⁷ Hazırlanan çalışmalar için bakınız: Yunus Bozbuğa, *Bir Fetvâ Tercih ve Tahrîc Örneği Olarak Sünbül Sinan Efendi'nin Risâle-i Tahkikiyye'si* (Yalova: Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019).

⁸ Sünbül Efendi, *Vasiyetnâme* (İstanbul: Süleymaniye Ktp., Hekimoğlu, 438-006), 72a-74a.

⁹ Bk. Bozbuğa, *Sünbül Sinan Efendi'nin Risâle-i Tahkikiyye'si*, 10-25.

A. Sünbül Sinan Efendi'nin Hayatı¹⁰

"Yusuf b. Ali b. Kaya Bey"¹¹ asıl adı, "Zeynü'd-dîn" lakabıdır. Şeyhi Cemâl-i Halvetî'nin (ö. 899/1494) "Sünbül" adını kendisine vermesiyle "Sünbül Sinan" ismiyle meşhur olmuştur. "Yusuf Sinâneddîn",¹² "Şeyh Sinâneddîn",¹³ "Sinâneddîn"¹⁴ kendisi hakkında zikredilen isimlerden bir kaçıdır. "Sinan" adının kendisine verilmesi¹⁵ ve ailesi hakkında bir bilgiye ulaşılamamıştır.¹⁶ Hüseyin Vassâf (ö. 1347/1929), Sünbül Efendi'nin doğum tarihinin kaynaklarda 866/1462 olarak belirtildiğini ancak 869/1464 tarihinin daha ihtimal dahilinde olduğunu,¹⁷ Tahsin Yazıcı (ö. 1423/2002) ise "...Çelebi Halife ile yeni tanıştığı sırada yüzünde yeni tüy bittiği..." ifadesine¹⁸ istinaden 880-885/1475-1480¹⁹ tarihleri arasında doğma ihtimali üzerinde durmaktadır. Sünbül Efendi'nin doğum yeri hakkında kaynaklarda ise Merzifon, Merzifon civarındaki Borlu,²⁰ günümüzdeki adı Isparta olan Hamid ilinin Borlu veya Uluborlu kazasında doğduğu şeklinde farklı yerler bulunmaktadır.²¹ Kaynaklarda ayrıca ilk

¹⁰ Bu başlık altındaki bilgiler 23.07.2019 tarihinde tarafımızca sunulan "Bir Fetvâ Tercih ve Tahrir Örneği Olarak Sünbül Sinan Efendi'nin Risâle-i tahkikiyye'si" adlı yüksek lisans tezinin Sünbül Efendi'nin hayatıyla ilgili bölümü esas alınarak oluşturulmuştur. Bk. Bozbuğa, *Sünbül Sinan Efendi'nin Risâle-i Tahkikiyye'si*, 10-41.

¹¹ Sünbül Efendi, *Risâle-i tahkikiyye*, 21b-22a; Osmânzâde Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i evliyâ-yı ebrâr* (İstanbul: Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, 2306), 3/244; Mahmud Cemâleddin el-Hulvî, *Lemezât-ı Hulviyye* (İstanbul: Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, 04536), 144b; Muhammed Kemaleddin b. Abdurrahman Harîrîzâde, *Tıbyânü vesâil-i hakâik fi beyânî selâseti't-târâ'ik* (İstanbul: Süleymaniye Ktp., İbrahim Efendi, 00431), 2/143b; Sâdık Vicdânî, *Tomâr-ı turuk-ı aliyye* (İstanbul: Evkâf-ı İslâmiyye Matbaası, 1337-1341/1918-1922), 60; Hasan Kazım, "Terâcim: Gülizâr Hakikatte Bülbül Pîr-i Tarikat-i Hazret Sünbül", *Ceride-i Sûfiyye* 4/111 (1333/1914), 173.

¹² Harîrîzâde, *Tıbyân*, 2/143b.

¹³ Mecdî Efendi, *Tercüme-i Şekâyik'n-Nûmâniyye*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1979.

¹⁴ Ayvansarayî Hüseyin Efendi - Alî Sâtî' Efendi - Süleyman Besim Efendi, *Hadikatü'l-Cevâmî'* (İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1281/1865), 1/162.

¹⁵ Mecdî Mehmed Efendi, *Tercüme-i şekâyiki'n-nû'mâniyye* (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1979), 371; Vassâf, *Sefîne*, 3/244; Hulvî, *Lemezât*, 144b; Harîrîzâde, *Tıbyân*, 2/143b, Tahsin Yazıcı, "Fetih'ten Sonra İstanbul'da İlk Halvetî Şeyhleri: Çelebi Muhammed Cemâleddin, Sünbül Sinân ve Merkez Efendi", *İstanbul Enstitüsü Dergisi* 2 (1956), 98-99.

¹⁶ Hür Mahmut Yücer, "Sünbül Sinan", *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2010), 38/135-136.

¹⁷ Vassâf, *Sefîne*, 3/247.

¹⁸ Hulvî, *Lemezât*, 160b.

¹⁹ Yazıcı, "Fetihten Sonra", 87.

²⁰ Yusuf Sinâneddîn b. Yakub, *Menâkib-ı şerîf ve tarikatnâme-i pîrân ve meşâyih-i tarikat-ı aliyye-i Halvetiyye* (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Ktp., Osmanlıca Kitap, K.01038/1), 32; Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri* (İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1333/1914), 1/78.

²¹ Harîrîzâde'de doğum yeri Merzifon olarak verildikten sonra kaynaklardan farklı olarak "Hamid ilinin Borlu" bölgesinde doğduğu sonradan eğitim için Merzifon'a gittiği belirtilmiştir. Ancak diğer kaynaklar da dikkate alınarak incelendiğinde Merzifon'a değil de Konstantiniyye'ye gidip ilimle ilgilendiği anlaşılmaktadır. Burada geçen lafzın yazım hatası olması muhtemeldir.

tahsilini doğduğu yerde yaptığı da zikredilmiştir.²² Sünbül Efendi, şeyhülislâm Efdalzâde'den (ö. 908/1503) medrese eğitimi görmüştür.²³ Medrese eğitiminde *Hidaye* ve *Şerhu'l-Mevâkıf*'ı hıfz etme seviyesine geldiği,²⁴ Efdalzâde'nin mülazımı olduğu²⁵ ve usul, fıkıh, kelâm ve tefsir²⁶ ilimlerinde yetkinliğini gösterdiğinden bahsedilmiştir.²⁷

Sünbül Efendi'nin medrese eğitimi esnasında tasavvufa karşı iken²⁸ sonradan meylettiği²⁹ veya eğitimine yarıda keserek tasavvufa yöneldiği³⁰ hakkında farklı rivayetler aktarılmaktadır. Sünbül Efendi'nin farklı rivayetlerde aktarılan tasavvufa karşı sert tutumu Cemâl-i Halvetî'ye intisap etmesiyle değişmiştir. Üç ya da dört yıl gibi kısa bir sürede riyazet ve mücâhede ile seyr-i sülûkunu tamamlayarak halife olmuştur.³¹ Seyr-i sülûkunu tamamlayan Sünbül Efendi, Şeyhi tarafından irşad vazifesiyle Mısır'a gönderilmiştir.³² Sünbül Efendi irşad görevini Mısır'da icra ederken Beyazid II (ö. 918/1512) tarafından afetlerin ve hastalıkların kalkması için Cemâl-i Halvetî Hac'ca duaya gönderilmiştir. Sünbül Efendi de şeyhinin davetiyle Hac yoluna koyulmuştur. Cemâl-i Halvetî hac yolundayken vefatını haber alan Sünbül Efendi, şeyhinin kendisine vasiyetini yerine getirmek için İstanbul'a geri dönmüş, Koca Mustafa Paşa

Bk. Harîrizâde, *Tıbyân*, 2/143b-144a. Vassâf ise ilk tahsilini Merzifon'da yaptığını daha sonra Isparta'ya gidip eğitim aldığını zikretmiştir. Krş. Vassâf, *Sefîne*, 3/244; Kazım, "Terâcim", 173.

²² Sünbül Efendi, *Risâle-i tahkikiyye*, 22a; Yusuf b. Yakub, *Menâkıb-ı şerîf*, 32; Hulvî, *Lemezât*, 144b; Harîrizâde, *Tıbyân*, 2/143b; Sâdık Vicedânî, *Tomâr-ı turuk-ı aliyeye* (İstanbul: Evkâf-ı İslâmiyye Matbaası, 1337-41/1918-22) 60.

²³ Yusuf b. Yakub, *Menâkıb-ı şerîf*, 32; Mecdî Efendi, *Şekâyik*, 371; Vassâf, *Sefîne*, 3/244; Hulvî, *Lemezât*, 144b; Harîrizâde, *Tıbyân*, 2/143b-144a.

²⁴ Yusuf b. Yakub, *Menâkıb-ı şerîf*, 32; Vassâf, *Sefîne*, 3/244; Kazım, "Terâcim", 173.

²⁵ Mülazım: Medrese tahsilini bitirip icazet alan kişi demektir. Yusuf b. Yakub, *Menâkıb-ı şerîf*, 42; Hulvî, *Lemezât*, 145a.

²⁶ Yusuf b. Yakub, *Menâkıb-ı şerîf*, 45.

²⁷ Mecdî Efendi, *Şekâyik*, 372; Vassâf, *Sefîne*, 3/266; Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmânî* (İstanbul: Matbâa-i Âmire, 1311/1894), 3/113; Şemsettin Sâmî, *Kâmûsu'l-a'lâm* (İstanbul: Mihran Matbaası, 1311/1894), 4/2637.

²⁸ Vassâf, *Sefîne*, 3/245.

²⁹ Harîrizâde, *Tıbyân*, 2/144a; Hulvî, *Lemezât*, 145a; Mecdî Efendi, *Şekâyik*, 371.

³⁰ Yusuf b. Yakub, *Menâkıb-ı şerîf*, 33.

³¹ Yusuf b. Yakub, *Menâkıb-ı şerîf*, 32-3; Hulvî, *Lemezât*, 145b; Harîrizâde, *Tıbyân*, 2/144a; Vassâf, *Sefîne*, 3/246; Yazıcı, "Fetihten Sonra", 99. Bk. Bahsi geçen menkıbe bu eserde Cemâl-i Halvetî'yle tanışmasına sebep olan rivayet olarak verilmiştir. Krş. Vassâf, *Sefîne*, 3/246; Hulvî, *Lemezât*, 145a; Kazım, "Terâcim", 173.

³² Hulvî, *Lemezât*, 145b; Harîrizâde, *Tıbyân*, 2/144a; Vassâf, *Sefîne*, 3/247.

Cami'sinde 33 yıl sürecek şeyhlik makamına oturmuş ve şeyhinin kızı Safiye Hatun ile evlenmiştir.³³

Sünbül Efendi, şeyhliği döneminde Selim I (ö. 926/1520) ve Süleyman I (ö. 974/1566)'in sürekli desteğini görmüştür.³⁴ Fatih, Ayasofya ve Yavuz Sultan Selim Camii'nde Cuma günleri vaazlar vermiştir.³⁵ Sünbül Efendi, Yavuz Sultan Selim Camii'nin açılışında ilk vaazıyla da ilmî yetkinliğini gösterdiği kaynaklarda zikredilmiştir.³⁶ "Devran-ı Sufiyye" (semâ) konularına vaazlarında değinmesi³⁷ ve vaazları sonrasında semâyâ kalkmaları sebebiyle Sarıgövez Nureddin Efendi, Molla Arab ve Kemalpaşazâde gibi âlimlerin tepkisiyle karşılaşmıştır.³⁸ Sûfîlerin semâ, raks/devran ve cehrî zikrine karşı gösterilen bu tepkileri kırmak için ise *Risâle-i tahkikiyye* adlı eserini kaleme aldığı söylenmiştir.³⁹

Koca Mustafa Paşa dergâhının şeyhlik makamında otuz üç yıl kalan Sünbül Efendi, caminin "Sünbül Efendi Cami" olarak anılmasına vesile olmuştur. Sünbül Efendi, Kanunî'nin hükümdarlığının dokuzuncu yılında Muharrem ayının bir Pazartesi gecesi 936/1529 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir.⁴⁰ Kemalpaşazâde tarafından Fatih Camii'nde cenaze namazı kıldırılarak Koca Mustafa Paşa Cami haziresine defnedilmiştir.⁴¹ Sünbül Efendi'nin doğum tarihindeki farklı rivayetler sebebiyle 50-55 yaşlarında olduğu ihtimali üzerinde durulmakla birlikte,⁴² Vassâf tarafından tespit edildiği gibi 67-70 yaşlarında vefat etmesi ihtimalinin kuvvetli olduğu görülmektedir.⁴³ Vefatına dair Kemalpaşazâde, 936/1529 tarihini "Nûr ola Sünbül Sinan'ın kabri hep" diyerek düşürmüştür.⁴⁴ Bunun dışında, "Cânına Sünbül Sinan'ın Fatiha", "Eyledi bostân-ı

³³ Yusuf b. Yakub, *Menâkıb-ı şerîf*, 35; Hulvî, *Lemezât*, 145b; Harîrizâde, *Tıbyân*, 2/144a; Vassâf, *Sefîne*, 3/247; Vicdâni, *Tomâr-ı turuk-ı aliyye*, 60.

³⁴ Yusuf b. Yakub, *Menâkıb-ı şerîf*, 26; Hulvî, *Lemezât*, 141b; Harîrizâde, *Tıbyân*, 1/246b; Vicdâni, *Tomâr-ı turuk-ı aliyye*, 58; Vassâf, *Sefîne*, 3/230.

³⁵ Yusuf b. Yakub, *Menâkıb-ı şerîf*, 37, 41; Hulvî, *Lemezât*, 146b-147a; Vassâf, *Sefîne*, 3/250.

³⁶ Hulvî, *Lemezât*, 146b-147a; Vassâf, *Sefîne*, 3/250.

³⁷ Selçuk Eraydın, *Tasavvuf ve Tarikatlar* (İstanbul: İFAV Yayınları, 1994), 398.

³⁸ Vassâf, *Sefîne*, 3/250.

³⁹ Hulvî, *Lemezât*, 147b.

⁴⁰ Yusuf b. Yakub, *Menâkıb-ı şerîf*, 45; Hulvî, *Lemezât*, 148a; Harîrizâde, *Tıbyân*, 2/145a; Vassâf, *Sefîne*, 3/254; Mecdî Efendi, *Şekâyik*, 372; Vicdâni, *Tomâr-ı turuk-ı aliyye*, 61; Kazım, "Terâcim", 173; Sâmi, *Kâmûsu'l-a'lâm*, 4/2637.

⁴¹ Vassâf, *Sefîne*, 3/254; Kazım, "Terâcim", 173.

⁴² Yazıcı, "Sünbülîye", *İslam Ansiklopedisi* (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1970) 11/237.

⁴³ Vassâf, *Sefîne*, 3/254.

⁴⁴ Bk. Kasidenin tamamı için ilgili dipnottaki eserleri inceleyiniz. Yusuf b. Yakub, *Menâkıb-ı şerîf*, 44-5; Sünbül Efendi, *Risâle fi hakkı'd-devran* (İstanbul: İBB Atatürk Ktp., Osman Ergin Yazma Kataloğu, OE_Yz_0667), 70b; Vassâf, *Sefîne*, 3/375.

*zühüdün Sünbül'ü me'vâya azm", "Cennete azm eyledi Pîr-i azîz" gibi beyitlerle veya "üstâd-ı ışk", "feyz-i ilahî" düşürülen tarihlerden bazılarıdır.⁴⁵ Sünbül Efendi'nin Sünbül Efendi Cami'sindeki türbesinde tâc ve diğer emanetleri vefatından⁴⁶ günümüze kadar korunmaya devam etmiştir. Sünbül Efendi'nin eşi Safiye Hatun'un nerede vefat ettiği ve mezarı hakkında kaynaklarda bir bilgiye rastlanmamıştır. Vassaf, Sünbül Efendi'nin 19 evladının olduğu ve başka eşlerinin de var olabileceği söylemiştir.⁴⁷ Sünbül Efendi'nin eserlerini ise şu şekilde sıralayabiliriz: *Risâle-i tahkikiyye*,⁴⁸ *Atvârü's-seb'a*,⁴⁹ *Risâle fi hakkı't-tevhîd*,⁵⁰ *Risâle fi hakkı'd-devran*,⁵¹ *Tarîkatnâme*,⁵² *Vasiyetnâme*.⁵³*

B. Vasiyetnâme

Makalemize konu olan Sünbül Efendi'ye atfedilen *Vasiyetnâme* adlı eser, Süleymaniye Kütüphanesi Hekimoğlu Kitaplığı 438/006 katalog kaydı, 72b – 74a varakları arasında mecmu' nüsha içerisinde bulunmaktadır. Eser Türkçe, filigranlı kâğıt üzerine talik hatla kaleme alınmıştır. 198x135, bbxbb mm boyutlarındadır. Eserin zahriyesinde nüshada mevcut eser isimleri zikredilmektedir. Nüshanın temellük kaydında "*Muhammed el-Beyreviyyi*" adı yer almaktadır. Eserin serlevhasında kırmızı hatla "*Sünbül Sinan Efendi hazretlerinin -Kaddesa sırrehu'l-Azîz- vasiyyetnâmesinden yazılmıştır*" bilgisi bulunmaktadır. Eserin müellifi ve müstensihî hakkında hem ferağ kaydında hem de kütüphane kayıtlarında bir bilgiye rastlanmamıştır.

Başlangıç cümlesi:

سنبل سنان افندي حضرتلرنیک قدس سره العزیز وصیت نامه سندن یازلمشدر

Sünbül Sinan Efendi Hazretlerinin (Kuddise sırrehu'l-Azîz) Vasiyetnâmesinden yazılmıştır.

⁴⁵ Mecdî Efendi, *Şekâyik*, 372; Hulvî, *Lemezât*, 148a; Vassâf, *Sefîne*, 3/256.

⁴⁶ Vassâf, *Sefîne*, 3/256.

⁴⁷ Vassâf, *Sefîne*, 3/256.

⁴⁸ Sünbül Efendi, *Risâle-i tahkikiyye* (İstanbul: Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi, 2073) 1b-28b.

⁴⁹ Sünbül Efendi, *el-Atvârü's-seb'a* (İstanbul: İBB Atatürk Ktp., Osman Ergin Yazma Kataloğu, Oe_Yz_1458) 62b-72a.

⁵⁰ Sünbül Efendi, *Risâle fi hakkı't-tevhîd* (İstanbul: Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, 1761) 20b-36a.

⁵¹ Sünbül Efendi, *Risâle fi hakkı'd-devran* (İstanbul: Süleymaniye Ktp., Âtîf Efendi, 1398) 1b-16a.

⁵² Sünbül Efendi, *Tarîkatnâme* (İstanbul: İBB Atatürk Ktp., y.y., 1561/2) 10b-11a.

⁵³ Sünbül Efendi, *Vasiyetnâme* (İstanbul: Süleymaniye Ktp., Hekimoğlu, 00438-006) 72b- 74a.

Bitiş cümlesi:

که انوکلي جاني دوسته ياره به.

Ki onunla cânı dosta yaraya.

C. Vasiyetnâme'nin Latinizesi

[72b] Çünkü zâkir olasın ey ehi ber-devâm
Katına cem' ola lâ bûd hâss ve 'âm

Bunların geldiğine aldanmagil
Vaktini şaşırma virdden kalmagil

Olmasın hırs edesin cemiyete
Kim budur şâhid hulûs-i niyete

Bazısı ister ki yoluna gire
Her ne hâli var ise yolun göre

Uymagil hayr ile tutgil sen ânı
Tâ ki ma'lûm ola zehrî burûnı

Gir ve sabredip biraz eyle nazar
Beş sıfatlı kimseden eyle hazar

Biri ahmaktır biri çirkin halv
Böyle olan olamaz yüzü salv

Biri isrâr ede zenb-i ekbere
Yetişir bundan dahi hayli ber'e

Biri bu dünyayı mahbûb edine
Sohbeti onun zarâr verir yine

Biri bu kizb ile ma'rûf olâ ol
Olamaz yalancı bir dinde kabul

Ahmak oldur anlamaz nef' ve zarar
Hem muânid olsa der-misl-i harr

Sana nef' edem sanır şerr-i diğér
Cehli tekrâr olduğu içindir meğér

Bu sıfatlı kimseye olmaz devâ
Ona yakın olmamaktır pes revâ

Zenbine ısrâr edenin hâline
Hak Teâlâ hışm ededir cânına

Onun için kalbinin korkusu yok
Tekirsin bile hûd olmazdı oyuk

Yanına varan onun mağdûb olur
Bed-müsâhible olan ma'yûb olur

Sû-i hulk olan uya ehvâsına
Bilmeye kim dost ne a'dâsına

Ya'nî şehvet ya gadabda ki kavî
Cünd-i vesvâsıyla dolmuş içeri

Lâ-büd ondan çok zarâr etrâfına
İrserdir⁵⁴ varmagil sen yanına

Hem dahî iki kişiden ki sakın
[73a] Ki zarûrî olmazsan olma yakın

Bir erler⁵⁵ bir nisâlar bölüğü
Bunlara yakın süremez küleği

Bunların hizmetleri gayretleri
Gönlün ala olamazsın yol eri

⁵⁴ İlgili ibare okunamamıştır.

⁵⁵ Burada yazan ibare silik olması sebebiyle okunamamıştır. Ancak ileride gelen "Erler" kelimesine benzediği tahmin edildiği için o şekilde latinize edilmiştir.

Yol erinin yurdu yolun nicesin
Sen bahâdır mı olubsun nicesin

Bir vasiyet dahî diyem ey hümâm
Tutar isen ola başına zimâm

Dilersen yürüyesin ber nizâm
Hiç cihet kabûl etme olma imâm

Dahî sanattan yapışma nesneye
Yapışasın cân uyuya esneye

Gafletle geçe ömrün eriyey
Doymasın kalb-i zulmet bürüye

Çünkü gözün bakar ola gayriye
Karışmazsan habîbim sürüye

Yazı yazmak okumak tadrîsler
Naks eder bunlar ile telbiyeler

Vâiz ve nâsîh olubun söylemek
Gayrinin ıslâhı için gam yemek

Cümlesi hep sâlike mâni' durur
Sözü "mâzâge'l-basaru"⁵⁶ câmi' durur

İşi bilen meşgûl olur işine
Çün işin bile dahî teşviş ne

Bu yola giden dilerse ger sevâb
Hayrı olur ona küll-i vâcibât

Tâlib-i cennât olan ister sevâb
Tâlib-i zât olan ister feth-i bâb

Hayredenler talep eder derecât
Seyredenler kaçan evlâdır memât

⁵⁶ "Göz kaymadı ve sınırı aşmadı." (en-Necm 53/17).

Cümle tâlib üç bölüktür ey azîz
Sen yolunu eylemedin mi temîz

Âbid ve zâhid ve âşık al haber
Cümlesinden aşkı olan mu'teber

Âbid ehl-i hayr olandır sıdkla
Zâhid olan ciddi çoktur hulkla

Ehl-i ahyâr oldu âbid bil onu
Zâhid olan virdi çok korur teni

Hayr-i a'mâl oldu âbidler yolu
Zâhidin bâtna dürüşmen velî

Âşık olan zühd ü takvâ bilmedi
Ma'sûkundan gayri nesne almadı

Ölmek oldu çâre derd-i âşıkla
Yum gözün varsa kaşıktâ çıka

Ehl-i mevtâdan olan hayrı nedir
Hubb-i aşkı kande onunla gider

Server'in "mûtû"⁵⁷ dediğin anlayan
Tutup onu ölmek için inleyen

Cümle işden fâriğ olup yürüye
Hazrete ermek için yüz sürüye

Değme tâliblere olmaz bu nasîb
Hakk habîbine ola meğer habîb

⁵⁷ "Ölmeden önce ölünüz." hadisi için Bk. Ebu'l-Fida İsmail b. Muhammed Aclûnî, *Keşfu'l-hafâ ve mûzilu'l-ilbâs*, tsh. Ahmet Kalaş (Haleb: Mektebetü't-Turasi'l-İslâmî, t.y.), 2/29.

Değme canlar görmeye ol yüzü
Değme göze tûtiyâ⁵⁸ olmaz tozu

Değme câna feth olur mu kim bu bâb
Değme cân geçer mi yetmiş bin hicâb

[73b] Devleti olanlara olur hitâb
Âğ olan yüze dökülür hem gül-i âb

İllâ Mecnûnu sevenler söyler
İstediğın vermeye hem eyüler

Sev sevil tez istediğine var yol
İstediğın olsa var ol

Ey habîb sen kimse aybın gözleme
Her ne yere gitsen izin izleme

Dediğim bu kendi aybın gör kişi
Geri kendine erer ta'nın taşı

Ey Yavuz halkı hâlinde kovgil
Sen bu işin aslını hoş anlagil

Yolcusun çün bekle yolun gözle gel
Yola doğru giden izin izle gel

Şol ki gayra ta'nı terk etmeye
Kala lâ-büd menzile hiç yetmeye

Nefsine kıla revâdır töhmeti
Yüklene zahrına dâim zahmeti

Hem muhabbet ehlinindir iş bu yol
Çok meşakkat görse gerek yolda ol

Hem melâmet yolu derler bu yola
Kim melâmet görse nakş yoluyla

⁵⁸ Çinko madeni. Bk. Şemsettin Sâmî, *Kâmûs-i Türki* (İstanbul: İkdâm Matbaası, 1317/1900), 448.

Geldi bu yola gelenler aşkla
Buldu maksûdun bunlar aşkla

Sen de gelirsen bulasın aşkla
İçü ben zehri bi-lâ sen aşkla

Cehd edesin çok kerâmet açıla
Olmasın bu sır yabâna şâhla

Padişahın sırrı taşra düşecek
Her avâmı görüp ona üşecek

Şâha hoş gelmez de hışm eder ona
Onu görenler kalırlar hep tana

Dahi gönlün ona mağrûr olmasın
Ayağın bend etme yolda kalmasın

İzzet-i hulk keşf ve kerâmet eri
Yoldan alırsın yulardan ol biri

Her cihetten çünkü Hakk mahbûb ola
Her ne fi'li olsa ol merğûb ola

Gamzesiyle tığ urur uşşâkına
Sırla maksûd var müştâkına

Çünkü âşıkdan sadâkat göre ol
Er görür maksûduna olma melûl

Bir kişi yolca giderken söylemek
Gayrinin ıslâhına çekmek emek

Gayrî yol ehli işini işlemek
Ya ikisin bile cem'edem demek

Kendini yoldan komak olmuş geri
Ona bakma göçe görsün ileri

Bu sıfatlar kendi hâlimdir ne'am
Kendini görende olmaz mı ya gam

Kendimi gördüm ki hiç görmüş değil
Yüzünü gören göze sürmüş değil

Uyurmuş idim yorulup kaldı ayak
Bu uzak yolda gerek oldu tabak

Tâbık öndü geri kaldım yayak
Kış yetiştı yürü odun yolda yak

Ya'nî tûl-i emel söz ve cevâb
[74a] Olmaz imiş kimseye hiç feth-i bâb

Cümle işi sözü kesmeyen kişi
Ayırmaz imiş yolundan hiç taşı

Kendi derdim ağlarım ben ey ehî
Benceleyin derde düşme sen dahî

İllâ vaktim yite köşem toluna
Benceleyin derde düşmüş buluna

Diye bu sözleri tahrîr eyledim
Geldiği miktârı takrîr eyledim

Bir duâ gönderesin bî-çâreye
Ki onunla cânı dosta yaraya

[Ravvahallahu Makamına Salavât]
Temmet

D. Değerlendirme

Bu çalışmada Sünbül Efendi'nin *Vasiyetnâme* adlı eseri ele alınmıştır. Bu eseri önemli kılan birkaç nokta bulunmaktadır. Bunlardan birincisi telif edildiği dönemin sûfîlerine nasihat niteliğinde olmasıdır. Bunlar Sünbül Efendi'nin

Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi
Turkey Journal of Theological Studies
[Tiad: 2602-3067]

Cilt / Vol: 5,
Sayı/Issue: 2,
2021

onları pek çok noktada sûfliğin seyr-i sülûkunu destekleyici nasihatleridir. İkincisi bu eser, Sünbül Efendi'nin evrensel bakış açısını yansıtmaktadır. *Vasiyetnâme* incelendiğinde de görülecektir ki kendisi her ne kadar bir tarikatın şeyhi olarak Sünbülîyye koluna mensup olanlara olsa da nasihatleri sûflik yolunu tutmuş herkesi kapsamaktadır. Sünbül Efendi'nin diğer eserleri de incelendiğinde görülecektir ki hiçbirinde salt kendi tarikatını kapsayacak ilke ve kurallardan bahsetmemektedir. Bir tarikat şeyhi olmasına rağmen telif etmiş olduğu tek bir nasihat eseri *Vasiyetnâme*'de bütüncül bir üslup benimsemesi bunu göstermektedir.

Sünbül Efendi'nin çalışmasının istinsah tarihi hem metin içerisinde hem de mecmu' nüsha içerisindeki diğer eserlerde olmaması sebebiyle tespit edilememektedir. Ancak metin içerisinde geçen bazı kelimelerin bize istinsah tarihi hakkında ipucu verdiğini öngörüyoruz. Örneğin "Devleti olanlara olur hitâb" ve "Ey Yavuz halkı hâlinde kovgil"⁵⁹ ifadelerinden metnin istinsah tarihinin metin içerisinde geçen "devlet", "Yavuz" ve "halkı" kelimelerinden Yavuz Sultan Selim'in hükümdarlık döneminde Sünbül Efendi tarafından kaleme alındığı tahmin edilmektedir. Selim I'in 918/1512 - 926/1520 tarihlerini içeren hükümlerlik döneminde metnin kaleme alındığını zannetmekteyiz. Sünbül Efendi'nin de 936/1529 tarihinde vefat etmesi de bu tespiti desteklemektedir.

Sünbül Efendi'ye atfedilen bu çalışma incelendiği zaman eserin serlevhasında "*Sünbül Sinan Efendi hazretlerinin -Kaddesa sırrehu'l-Azîz- vasiyetnâmesinden yazılmıştır*"⁶⁰ ibaresinden Sünbül Efendi'nin orijinal bir *Vasiyetnâme*'si de olduğunu zannetmekteyiz. Metnin edebî dili Türkçe olarak Arapça ve Farsça tamlamaların sıklıkla kullanıldığı, sade bir dil ile manzum şekilde kaleme alınmıştır. Metin içerisinde geçen tasavvuf ilmine ait "zâkir, âbid, zâhid, yol ehli" gibi ifadelerden sûfilere nasihat veya vasiyet olma özelliğini metinde görmekteyiz. Bununla birlikte metinde üzerinde durulan konular şunlardır: Zâkir, zâhid ve âbidlerin vasıfları ve genel çerçevede seyr-i sülûka yeni girenlere nasihatlar/vasiyetler.

Sünbül Efendi eserinde birçok konuya değinmektedir. Bu konulardan bazıları şunlardır: Sûfilere virdlerini vaktinde yapması, virdlerine devam etmelerini ve cemaatten ayrılmamalarını istemektedir. Sûfilere ayrıca ahmaktan,

⁵⁹ Sünbül Efendi, *Vasiyetnâme*, 73b.

⁶⁰ Sünbül Efendi, *Vasiyetnâme*, 72b.

ahlaksızdan, büyük günahı ısrarla yapandan, dünyaya muhabbeti olandan ve yalancılığı ile tanınandan uzak durmalarını öğütler.⁶¹ Sünbül Efendi tâlibleri ise üçe ayırır: âbid, zâhid ve âşık. Âbidi hayrı, zâhidi ahlakı ve âşıkı maşukunu talep olmasıyla ayırır ve onların sadece bunlarla meşgul olduğunu dile getirir.⁶² Ayrıca Sünbül Efendi, sûfînin önce kendi kusurlarını araştırmasını, nefse eziyet ederek dizginlemeyi -ki bunu melamet yoluna benzetmiştir-, seyr-i sülûka uyararak keramet yolunun açılacağını da öğütler. Ayrıca nasihatlerini sadece sûfîlere değil dönemin hükümdarına da yapar. Padişah olarak devleti yönetmenin aslının halk ile iç içe olmayı ve her birinin derdiyle meşgul olmayı gerektirdiğidir.⁶³

Sonuç

Fıkıh ve tasavvuf disiplinleri arasındaki tartışmalar 3/9. yüzyıldan günümüze kadar devam etmiştir. Osmanlı Devleti'nin 9/15. yüzyılında da semâ, raks/devran, cehrî zikir gibi kavramlar üzerinde tartışmaların tekrardan başladığı görülmektedir. Tasavvuf ilmi bünyesinde ise bu kavramların savunuculuğu üstlenen kişilerden biri de Halvetîliğe bağlı Sünbülîlik tarikatı kendisine nispet edilen Sünbül Sinan Efendi'dir.

Sünbül Efendi şeyhinin vefatıyla birlikte ve otuz üç yıl sürecek şeyhlik makamına geçmiştir. Sûfîlerin ruhanî hallerine karşı tepki gösteren fakihlere semâ, raks/devran ve cehrî zikir kavramlarını savunmak üzere *Risâle-i tahkikiyye* adlı eserini kaleme almıştır. Bu eser ile Sünbül Efendi eserinin mukaddimesinde Selim I döneminde bu tartışmaların başladığını dile getirmiştir. Bizlere sunduğu bu tarihe dikkat çekmesi kendisinden sonra sûfîlere fiziksel müdahaleye kadar giden 11/17. yüzyıl Kadızâdeliler-Sivâsiler olaylarının perspektifine de ışık tutmaktadır. Hem tartışmaların odağında yer alması hem de *Risâle-i tahkikiyye* adlı eseri ile Sünbül Efendi döneminin önemli sûfî ve âlim kişileri arasında yerini almıştır. Yaptığımız literatür taramasından Sünbül Efendi'ye atfedilen *Vasiyetnâme* adlı eser tespit edilmiştir. *Vasiyetnâme*'yi ise önemli kılan birkaç husus vardır. Bunlardan birincisi sûfîlere bir nasihat niteliğinde bu eserin olmasıdır. İkincisi ise bir tarikata mensup olmasına rağmen salt kendi görüşlerini yansıtmak için kaleme alınmamış, bütünsel bir üslup ile seyr-i sülûka giren herkese evrensel bir ilke ve kurallardan bahsetmiştir.

⁶¹ Sünbül Efendi, *Vasiyetnâme*, 72b.

⁶² Sünbül Efendi, *Vasiyetnâme*, 73a.

⁶³ Sünbül Efendi, *Vasiyetnâme*, 73b.

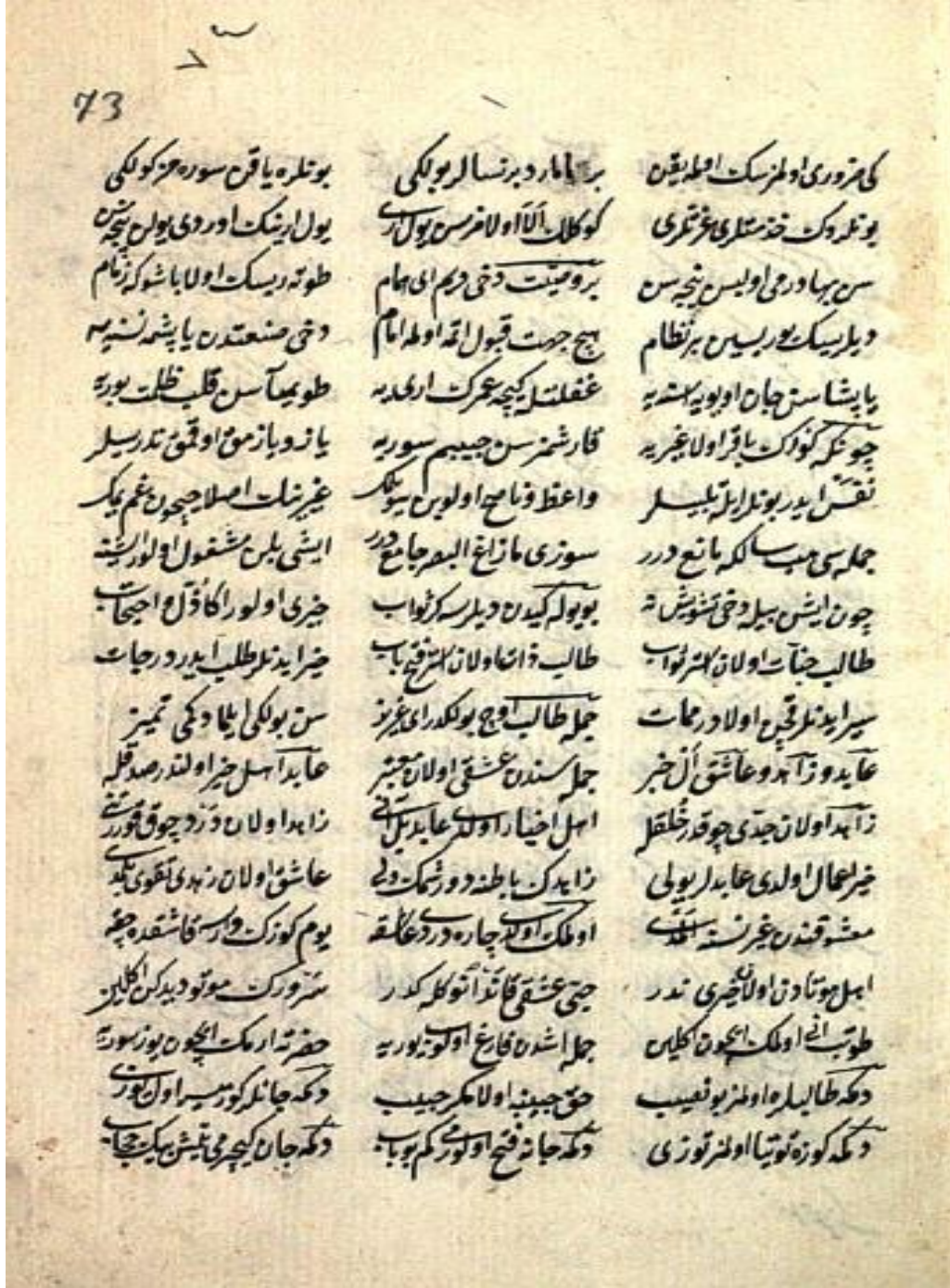
Vasiyetnâme adlı eser edebî bir Türkçe dil ile Arapça ve Farsça tamlamalar sıklıkla kullanılarak manzum bir şekilde kaleme alınmıştır. Eser manzum bir nüsha içerisindedir. Risalenin istinsah tarihi belli olmamakla birlikte metin içerisindeki “Yavuz halkı” ifadesinden Selim I'ın hükümrancılık tarihi 918/1512 - 926/1520 arasında kaleme alındığını tahmin edilmektedir. Metin muhteva olarak zâkir, zâhid ve âbidlerin vasıfları ve genel çerçevede seyr-i sülûka yeni girenlere nasihatlar/vasiyetler içermektedir. Eserin serlevhasında *Sünbül Sinan Efendi hazretlerinin -Kaddesa sırrehul-Azîz- vasiyetnâmesinden yazılmıştır*” ibaresinden Sünbül Efendi'ye ait bir *Vasiyetnâme*'nin bulunduğunu zannetmekteyiz.

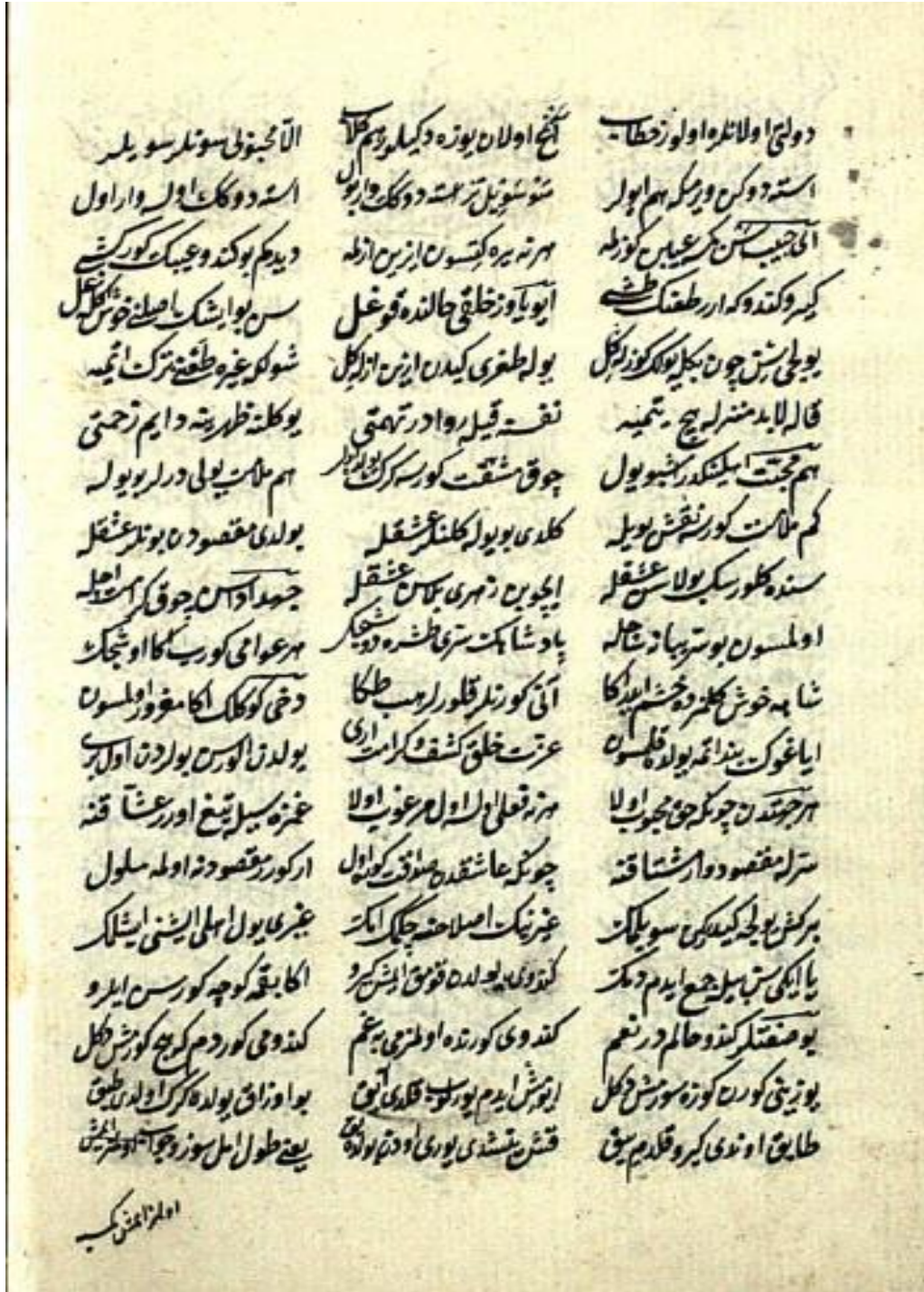
Resim 1: 72b

Resim 2: 73a

Resim 3: 73b

Resim 4: 74a

Kaynakça

- Aclûnî, Ebu'l-Fida İsmail b. Muhammed. *Keşfu'l-hafâ ve mûzilu'l-ilbâs*, tsh. Ahmet Kalaş. 2 Cilt. Halep: Mektebetü't-Turasi'l-İslâmî, t.y.
- Ayvansarayî, Hüseyin Efendi vd. *Hadîkatü'l-cevâmî'*. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1281/1865.
- Bozbuğa, Yunus. *Bir Fetvâ Tercih ve Tahrîc Örneği Olarak Sünbül Sinan Efendi'nin Risâle-i Tahkikiyye'si*. Yalova: Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Bursalı, Mehmed Tahir. *Osmanlı Müellifleri*. İstanbul: Matbaa'-i Âmire, 1333/1914.
- Çelebî, Kâtip. *Keşfü'z-zünûn an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. 10 Cilt. Dersâadet: Âlem Matbaası, 1310/1892/ Beyrut: Dâru İhyâi't-Turasi'l-Arabî, ts.
- Eraydın, Selçuk. *Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: İFAV Yayınları 1994.
- Harîrîzâde, Muhammed Kemaleddin b. Abdurrahman. *Tibyânu vesâili'l-hakâik fî beyâni selâseti't-târik*. 2 Cilt. İstanbul: Süleymaniye Ktp., İbrahim Efendi, 00431.
- Hulvî, Mahmud Cemâleddin. *Lemezât-ı Hulviye*. İstanbul: Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, 04536.
- Işın, Ekrem. "Sünbülilik". *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. 7/107-12. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1994.
- Işın, Ekrem. "Yusuf Sinan Efendi". *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi (DBİA)*. 7/537-538. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1994.
- İnanır, Ahmet. "Osmanlı'da Semâ, Raks ve Devran Tartışmaları Bağlamında Şeyhülislâm Zenbilli Ali Cemâlî Efendi'ye İsnat Edilen 'Risâle fi Hakki'd-Devran ve'r-Raks'ın Aidiyet Sorunu". *Usûl-İslam Araştırmaları* 14 (Temmuz-Aralık 2010), 155-178.
- İnanır, Ahmet. "XVI. Yüzyıl Osmanlı Fakih ve Sûfilerin Semâ, Raks ve Devran Tartışmalarında Lehte ve Aleyhte Kullandıkları Hukûki Deliller ve Değerlendirilmesi". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/2 (2013), 237-269.
- Kur'ân-ı Kerim Meâli*, haz. Hayrettin Karaman vd. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2017.
- Kalaycı, Mehmet. "Kadıızâdeliler-Halvetîler Geriliminin Odağında Bir İsim: Sünbül Sinan el-Amâsî ve er-Risâletü't-Tahkikiyye Adlı Eseri", *Uluslararası Amasya Âlimleri Sempozyumu I* (21-23 Nisan 2017), 601-611.

- Kara, Mustafa. *Metinlerle Osmanlılarda Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Sır Yayınları, 2004, 143-5.
- Kayaoğlu, İsmet. "Raks ve Devran Etrafında Tartışmalar". *III. Uluslararası Mevlana Kongresi* (5-6 Mayıs 2003), 291-302.
- Kazım, Hasan. "Terâcim: Gülizâr Hakikatte Bülbül Pîr-i Tarikât-i Hazret Sünbül". *Cerîde-i Sûfiyye* 4/111 (1333/1914), 173-74.
- Koca, Ferhat. "Osmanlı Dönemi Fıkıh-Tasavvuf İlişkisi: Fakırlar ile Sofular Mücadelesinin Tarihi Serüveni". *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (2002), 73-131.
- Koca, Ferhat. "Osmanlı Fakihlerinin Semâ, Raks ve Devran Hakkındaki Tartışmaları". *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 5/13 (2004), 25-74.
- Mecdî Efendi, M. *Tercüme-i Şekâyiki'n-Nûmânîyye*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1979.
- Öngören, Reşat. *Osmanlılar'da Tasavvuf Anadolu'da Sûfiler, Devlet, Ulemâ (XVI.yy)*. İstanbul: İz Yayınları, 2000.
- Öngören, Reşat. *Tarihte Bir Aydın Tarikatı Zeynûler*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2003.
- Öngören, Reşat. "Osmanlılar Döneminde Semâ ve Raks Tartışmaları". *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*. 1/25 (2010), 123-32.
- Pak, Süleyman. "Osmanlı Döneminde Semâ, Raks ve Devrânın Meşruiyeti İle İlgili Lehte ve Aleyhte Delil Olarak Gösterilen Ayetlere Yapılan Yorumlar". *İslam Medeniyet Tarihi Araştırmaları I Kültür, Müessese, Eğitim*. ed. Muhammet Okudan. 9-97 (Ankara: İlâhiyât Yayınları, 1. Basım, 2020).
- Sâmî, Şemsettin. *Kâmûsu'l-a'lâm*. İstanbul: Mihran Matbaası, 1311/1894.
- Sâmî, Şemsettin. *Kâmûs-i Türkî*. İstanbul: İkdâm Matbaası, 1317/1900.
- Sünbül Sinan Efendi, Yusuf. *Risâle fi hakkı'd-devran*. İstanbul: İBB Atatürk Ktp., Osman Ergin Yazma Kataloğu, OE_Yz_0667/65b-71b.
- Sünbül Sinan Efendi, Yusuf. *Vasiyetnâme*. İstanbul: Süleymaniye Ktp., Hekimoğlu, 438-006/72a-74a.

- Süreyya, Mehmet. *Sicill-i Osmânî*. İstanbul: Matbâa-i Âmire, 1311/1894.
- Tanman, Mehmet Baha. "Sünbül Efendi Tekkesi". *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. 7/105-107. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1994.
- Taşköprüzâde, Ebu'l-Hayr İsamüddin Ahmed Efendi, *eş-Şekâiku'n-nu'maniyye fi ulemai'd-devleti'l-Osmaniyye*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1395/1975.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu (TTK) Basımevi, 1988.
- Vassâf, Osmânzâde Hüseyin. *Sefîne-i evliyâ-yı ebrâr*. Süleymaniye Ktp.: Yazma Bağışlar, 2306/4 Cilt.
- Vicdânî, Sadık. *Tomâr-ı turuk-ı aliyye*. İstanbul: Evkâf-ı İslâmiyye Matbaası, 1337-41/1918-22.
- Yakub, Yusuf Sinâneddin. *Menâkıb-ı şerîf ve tarîkatnâme-i pîrân ve meşâyih-i tarîkat-ı aliyye-i Halvetiyye*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Ktp.: Osmanlıca Kitap, K.01038/1/1a-79b.
- YAZICI, Tahsin. "Fetih'ten Sonra İstanbul'da İlk Halvetî Şeyhleri: Çelebi Muhammed Cemâleddin, Sünbül Sinân ve Merkez Efendi". *İstanbul Enstitüsü Dergisi* 2 (1956), 87-113.
- YAZICI, Tahsin. "Sünbülüye", *İslam Ansiklopedisi*. 11/236-238. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1970.
- Yücer, Hür Mahmut. *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf 19.yy*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2003.
- Yücer, Hür Mahmut. "Sünbül Sinan". *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 38/135-136. Ankara: TDV Yayınları, 2010.
- Zirikli, Hayreddin. *el-A'lâm kâmûsu terâcim li-eşheri'r-ricâl ve'n-nisâ mine'l-arab ve'l-müsta'rebîn ve'l-müsteşrikîn*. Beyrut: Dâru'l-İlmi'l-Melâyîn, 2002.

